

הַדְרָךְ לַמְנַהֲיָגוֹת

בְּכַתּוֹת רַבּוֹת יֵשׁ וְעַד תַּלְמִידִים. וְעַד זֶה אַחֲרָאֵי לְדַבְרִים רַבִּים בַּפֶּתַח: הוּא אַחֲרָאֵי עַל הַקְּשׁוּט בַּפֶּתַח וְעַל קִנְיַת מִתְּנָה לַמּוֹרִים בְּסוֹף הַשָּׁנָה, לַפְעָמִים הוּא אֶפְלוּ קוֹבֵעַ יַחַד עִם הַמּוֹרִים אֶת הַמְּסָלוּל בְּטִיּוֹל הַשָּׁנָתִי וְאֶת הַתְּכַנִּית בְּעָרְבַּ כֶּתֶה. זֶהוּ תַּפְקִיד בְּעַל מִשְׁמְעוֹת וְכַבּוֹד גָּדוֹל. מִי רָאוּי לְהִיּוֹת בַּתְּפָקִיד הַזֶּה?

בַּפְּרִשְׁתֵּנוּ הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת עַל בְּחִירַתוֹ שֶׁל הַמְּנַהֵיג אֲשֶׁר יִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וַיִּכְנִס אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָה יִשְׂרָאֵל. הַמְּנַהֵיג הַנִּבְחָר הוּא **יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן**. מֹשֶׁה רִבְּנוּ כָּנַס אֶת הָעָם, סָמַךְ אֶת יָדָיו עַל יְהוֹשֻׁעַ לְעִינָיו כָּלֵם וְהַכְרִיז שֶׁבּוּ בָחַר ה' לְהִיּוֹת הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן שֶׁל עַדְרוֹ, עִם יִשְׂרָאֵל. מִדּוּעַ נִבְחַר דּוֹקָא יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מִכָּל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת מִמְּשִׁיכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רִבְּנוּ?

חַז"ל בַּמְדַּרְשׁ (בַּמְדַּבָּר רַבָּה, כ"א) מְסַפְרִים שֶׁה' הִסְבִּיר לְמֹשֶׁה לָמָּה בָּחַר דּוֹקָא בִּיהוֹשֻׁעַ: "הִנֵּה מִשְׁכִּים וּמַעְרִיב בְּבֵית הַנֶּעַד שֶׁלְךָ. הוּא הִנֵּה מְסַדֵּר אֶת הַסְּפָסָלִים וְהוּא פּוֹרֵס אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת. הוּאֵיל וְהוּא שֶׁרְתָף בְּכָל כּוּחוֹ - כְּדָאֵי הוּא שֶׁיִּשְׁמַשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל". כְּלוּמַר, מִי שֶׁמוֹסֵר אֶת הַנֶּפֶשׁ שְׁלוֹ עַל הַתּוֹרָה וּמְשַׁקֵּיעַ אֶת כּוּחוֹתָיו לְמַעַן עַם יִשְׂרָאֵל - הוּא רָאוּי לְהִנְהִיג אֶת הָעָם. "**מְנַהֵיג אֵינוֹ תֹאֵר שֶׁל כְּבוֹד; זֶהוּ תַּפְקִיד הַדּוֹרֵשׁ מֵהָאָדָם לְהִיּוֹת מְסוּר לְצַבּוֹר וּלְשֶׁרֶת אוֹתוֹ נְאֻמָּנָה**". יְהוֹשֻׁעַ הוֹכִיחַ שֶׁהוּא כֵּזֶה וְשָׂאִין מִתְּאִים מִמֶּנּוּ לַתְּפָקִיד.

מִפְּרִשְׁתֵּנוּ אָנוּ לְמַדִּים שֶׁרַק יֵלֵד שֶׁתְּמִיד אוֹהֵב לַעֲזֹר - הוּא רָאוּי לְהִיּוֹת מְנַהֵיג. יֵלֵד שְׁמַרִים אֶת הַכְּפָאוֹת בְּסוֹף הַיּוֹם כְּדֵי לְהַקְלֵל עַל הַמְּנַקֵּה, מִתְּנַדָּב לְהַעֲבִיר אֶת תִּכּוֹן הַשְּׁעוֹר וְאֶת שְׁעוֹרֵי הַבֵּית לְחַבֵּר חוּלָה. יֵלֵד כֵּזֶה רָאוּי לְגַדְלָה כִּיּוֹן שֶׁהוּא כָּל כְּלוֹ מְלֵא טוֹב וְרִצּוֹן לַעֲזֹר. נִשְׂאָף גַּם אָנוּ לְהַתְּנַהֵג כֵּךְ, לְתַתּוֹת וְלַעֲזֹר, וּבְדַרְךְ זֶה נִהְיֶה רְאוּיִים לְהִיּוֹת מְנַהֲיָגִים.

בְּרַכָּה עַל מִיץ טְבַעִי

"...שֶׁהַכֵּל נִהְיֶה בְּדַבְרוֹ", סִיּוֹס אוֹרֵי אֶת הַבְּרַכָּה וְלָגַם מִן הַמְּשַׁקֵּה הַצּוֹנֵן שֶׁהִיא מְנַח עַל שְׁלַחְנוּ. "אָהֵה... אֵין כְּמוֹ מִיץ תַּפּוּזִים סְחוּט טְבַעִי". יְרוּן שֶׁמַּע אֶת דְּבָרָיו שֶׁל אוֹרֵי וְאָמַר: "אֲחִי, נִרְאֶה לִי שֶׁטְעִיתָ. עַל מִיץ כֵּזֶה צְרִיךְ לְבַרֵךְ בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ; הִרִי אִמְרַתְּ בְּעֶצְמָךְ שֶׁזֶה מִיץ טְבַעִי לְגַמְרֵי לֵאלֹהֵי תוֹסְפוֹת".

מֵה דַעְתְּכֶם עַל דְּבָרָיו שֶׁל יְרוּן?

עַל מִיּוֹצִים טְבַעִיִּים כְּגוֹן מִיץ תַּפּוּזִים, מִיץ רְמוֹנִים, מִיץ גִּזְר וְכַדּוּמָה מְבָרְכִים "שֶׁהַכֵּל". וְאָף אִם הַמִּיּוֹצִים הַלְלוּ טְבַעִיִּים לְגַמְרֵי לֵאלֹהֵי כָּל תוֹסְפָת, וְאֶפְלוּ יֵשׁ בָּהֶם חֲלָקִים מִן הַפְּרִי, בְּרַכְתֶּם נִשְׂאָרַת "שֶׁהַכֵּל נִהְיֶה בְּדַבְרוֹ". הַסְּבָה לְכַךְ הִיא שֶׁהַסְּחִיטָה מְשַׁנָּה לְגַמְרֵי אֶת צוּרַת הַדְּבָר. כִּיּוֹן שֶׁהוּא כְּבָר אֵינוֹ דוּמָה כְּלָל לַפְּרִי, לָכֵן גַּם בְּרַכְתּוֹ מִשְׁתַּנָּה. הַפְּרִי הַיְחִיד שֶׁבְּרַכְתּוֹ עוֹלָה בְּדַרְגָּה לְאַחַר הַסְּחִיטָה הוּא הָעֵנָב: לְאַחַר הַסְּחִיטָה תִּקְנּוּ לוֹ חֲכָמִים בְּרַכָּה מִיְחִידַת - בְּרַכַּת "בוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן".

כל מה שלמדנו כעת הוא דוקא כאשר המשקה הפרד מהפרי, אך אם מישהו רוצה לאכל תפוז ובמהלך האכילה לשותות קצת מהמיץ שניצא ממנו, אין צורך לברך על המשקה "שהכל", אלא מספיק שברך ברכת בורא פרי העץ בתחלת אכילת התפוז.

לספוס: אורי צדק כשברך על מיץ התפוזים הטבעי "שהכל נהיה בדברו".

מקורות: ברכות ל"ח ע"א; שו"ע ר"ב, ח'; בא"ח פינחס ט'; יבי"א ח"ז כ"ט, גי-ד'; פניני הלכה, ברכות עמ' 184-185.

אוהבים אותך עמנואל!

"ויהי אחרי המגפה ויאמר ה' אל משה ואל אלעזר בן אהרן הכהן לאמר: שאו את ראש כל עדת בני ישראל..." (במדבר כ"ו, א-ב')

"הפעם עברת כל גבול", נזפה אמא בעמנואל אחי הבכור ושלחה אותו לחדר. בערב, כשאבא חזר מהעבודה, שמעתי אותו מתלחש עם אמא והבנתי שהם מדברים על עמנואל, כי מיד אחר כך נגש אבא לעמנואל והוכיח אותו על מעשיו. עמנואל הוא ילד עם הרבה מרץ. לא תמיד הוא מקשיב בקול אמא ואבא ובקלות הוא מפר את הכללים בבית. למשל, יש אצלנו כלל במשפחה שאסור לקלל ולהכות זה את זה, אבל כשעמנואל כועס הוא מקלל וגם מרביץ. הפעם הוא החטיף לכלנו מכות, וגם כשאמא שלחה אותו לחדר הוא בקשי נרגע. הוא זעם והחל להרס כל מה שנקרה בדרך: קרע ספרים ומחברות, ואחר כך בעט במטת העץ שלו וכמעט פרק אותה לחתיכות.

כשאבא יצא מהחדר שמעתי את עמנואל בוכה חרש במטונו והבנתי שהוא קבל ענש. או שמא הוא מתחרט על מעשיו? האמת היא שרחמתי עליו מאוד וגם דאגתי לו כי חששתי שאולי בגלל מעשיו אבא ואמא כבר לא אוהבים אותו כמו פעם.

אצלנו במשפחה אוהבים לטייל. בכל יום ששי אנו יוצאים למסלול קצר ומתנה בחיק הטבע למענו או לנחל, אוכלים ארוחת צהרים וממהרים לחזור הביתה ולהתכונן לשבת. את כל הבשולים לשבת אמא מכינה כבר ביום חמישי ואנו הילדים מנקים ומסדרים את הבית כך שההכנות לא אורכות זמן רב. ביום ששי הזה יצאנו ללא עמנואל. "למה עמנואל לא בא אתנו?" שאלה רות הקטנה. "עמנואל קבל ענש", הסביר לה אבא בקול עצוב, "הוא ישאר בבית ויחשב על מעשיו". רות החלה לבכות: "רוצה את עמנואל..." גם אני הרגשתי לא נעים לצאת בלי עמנואל. בלבי קויתי שאבא ואמא יותרו לו על הענש - אבל זה לא קרה. דוקא עמנואל נראה כמי שקבל עליו את הדין. הוא ישב רגוע והיה נדמה לי שיש לו תכנית משלו לזמן שלא נהיה בבית.

נסענו לשמורת טבע יפיפה. אחי התרוצצו במרחבים הפתוחים ואני נשארת ליד אבא ואמא: "למה אתה לא הולך לשחק?" שאלה אמא בפליאה. "אין לי כל כך חשק", עניתי. "אפשר לשאל שאלה?" "בודאי", אמר אבא, "שאל בני". קולי רעד. "אתם כבר לא אוהבים את עמנואל?" אמא צחקה ואמרה: "מה נראה לך? חס וחלילה. אנחנו אוהבים אותו מאוד מאוד". ואבא הוסיף: "לפעמים אין בררה והורים נאלצים להעניש את ילדיהם. אך זכר: האהבה לעולם אינה נפסקת". אמא המשיכה: "אנו למדים זאת מפרשת השבוע שלנו, פרשת פינחס".

לצייר זר פרחים עם פתק – עמנואל שלנו אנחנו אוהבים אותך וחתימה של הילדים למטה- לפי
התיאור בסיפור.

"אחרי חטא בנות מואב ואחרי המגפה שפרצה בעם ישראל, הקב"ה אומר למשה לשאת את ראשם של ישראל, כלומר לספר אותם, ולהוסיף בכל אחת ואחת מהמשפחות אותיות משמו, ה"א בתחלה וי"ד בסוף. חנוך נקרא 'החנכי', פלוא נקרא הפלאי. כך הקב"ה מעיד בהם שהם בניו למרות חטאם". ואבא הוסיף: "אחרי הענש הקשה על החטא החמור שחטאו ישראל עם בנות מואב, בני ישראל עלולים להאמין שהם באמת דחויים מאלקים, שהם הרחקו לתמיד ושהם רעים וחוטאים, אלא שהקב"ה אומר: 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל' - תרימו להם את הראש, תרוממו אותם, שיזדעו שאפלו שחטאו הם נקראים בנים".

בדיוק באותו הרגע חזרו אחי ורות הקטנה בראשם ובידיהם זר פרחים ענק שקטפו לכבוד שבת. "יש לי רעיון", אמרתי בהתלהבות, "נתן את הזר לעמנואל". כלם שמחו ואמא כתבה בכתב עגל ויפה על פתק: "עמנואל שלנו, אנחנו אוהבים אותך". כלנו חתמנו את שמנו למטה ואפלו רותי הקטנה הוסיפה קשקוש. כשהגענו חפתה לנו הפתעה מדהימה: מפה לבנה היתה פרושה והשלחן היה ערוך לכבוד שבת. פנת הנרות היתה מסדרת ואפלו המחס של שבת היה מוכן על מקומו. התנפלו על עמנואל בחבוקים ונשיקות והגשנו לו את זר הפרחים. עמנואל התרגש כל כך. הוא הכניס את הזר לאגרטה, הוסיף מים והניח על השלחן שערך.

כעת אני יודע שגם אם אבא ואמא מענישים, הם עושים זאת עם המון אהבה. אני חושב שגם עמנואל הרגיש את זה, כי כשקרא את הפתק שהבאנו לו נשרה לו דמעה קטנה על האף והוא רץ לתלות את הפתק על הקיר שליד המטה שלו.